

Zpráva ze služební cesty na Slovensko

**– Národný archív Bratislava, Vojenský historický archív
Bratislava, Vojenský archív – centrálna registratúra MO SR
Trnava**

Účel cesty: Práce na projektu Agenda státního občanství a možnosti jejího zefektivnění

č. program. projektu TAČR: TB0100MV037

Termín cesty: 13. 6. 2013 – 14. 6. 2013

Účastníci cesty: PhDr. Zdeňka Kokošková, Mgr. Alena Skipalová, pracovnice 3. oddělení Národního archivu, PhDr. Július Baláž, CSc., Bc. Eva Lehečková

Zprávu podává: PhDr. Zdeňka Kokošková, Mgr. Alena Skipalová

Datum vyhotovení: 17. 6. 2013

Podpis ředitelky archivu: PhDr. Eva Drašarová CSc.

Podepsáno elektronicky.

Organizační údaje

Odjezd z Prahy: dne 13. 6. 2013 v 7.00 hod. služebním autem OASSS MV

Příjezd státních hranic: v 10.00 hod.

Příjezd do Bratislavy: dne 13. 6. 2013 v 11.00 hod.

Odjezd z Bratislavy: dne 14. 6. 2013 v 8.45 hod.

Příjezd do Trnavy: dne 14. 6. 2013 v 10.30 hod.

Odjezd z Trnavy: dne 14. 6. 2013 v 16.30 hod.

Příjezd státních hranic: v 18.15 hod.

Příjezd do Prahy: dne 14. 6. 2013 v 20.45 hod.

Ubytování: hotel Tatra, Bratislava

Vyúčtování cesty provedeno v Národním archivu v předepsané lhůtě po návratu.

Průběh a výsledky

Pobyt na Slovensku začal přijetím ve **Vojenském historickém archivu** (VHA), který je součástí Vojenského historického ústavu (VHÚ) a byl zřízen ministrem obrany Slovenské republiky 1. května 1994. Veřejnosti byl zpřístupněn 3. května 1995 v objektu na Univerzitnom náměstí č. 2 v Trnavě. V roce 2005 se však přestěhoval do Bratislavy do ul. Krajná 27 do nových prostor Vojenského historického ústavu (VHÚ). Slovenský VHA je veřejným státním archivem začleněným do skupiny specializovaných veřejných archivů. V systému vojenského archivnictví a registratur má postavení konečného archivu s celostátní působností. VHA je metodicky řízený Odborem archivů a registratur Ministerstva vnitra Slovenské republiky.

Ředitel archivu **Mgr. Peter Kralčák** nás seznámil s činností archivu a umožnil nám prohlídku archivu i s depotními místnostmi. Podal nám informace o archivních dokumentech zde uložených, které vznikly z činnosti vojenských ústředních orgánů, vojenských velitelstev a vojenských útvarů, institucí a zařízení, které v minulosti měly nebo v současnosti mají sídlo na území Slovenska.

Pro oblast státoobčanské agendy se jedná především o osobní spisy, tzv. kmenové listy vojáků a poddůstojníků ročníků narození 1911-1920 pocházejících z celé tehdejší Československé republiky. Dr. Julius Baláž z VHA-VÚA ČR doplnil, že předchozí kmenové listy (pro ročníky 1901-1910) jsou uloženy ve Vojenském historickém archivu v Praze, i když ročníky 1903-1904 byly bohužel vyskartovány.

Kmenové listy tvoří 18200 svazků, tj. 1800 bm archivního materiálu. Kmenové (osobní) listy jsou zdrojem důležitých státoobčanských údajů k samotné osobě, ale též k rodinným příslušníkům.

Archivní rešerše k státoobčanské agendě archiv vypracovává především pro české úřady (KÚ, VZP, ČSSZ), MZV ČR a notářské kanceláře, a to bezplatně. U žádostí soukromých osob se postupuje cestou správního řízení, tudíž za správní poplatek.

S ředitelem archivu Mgr. Kralčákem došlo k dohodě o zasílání státoobčanských žádostí z české strany prostřednictvím OASSS MVČR do VHA v Bratislavě přímo, a to cestou oficiální e-mailové adresy. Při negativním nálezu bude odpověď zaslána opět e-mailem, v případě nalezení písemností, bude odpověď zaslána v listinné podobě poštou.

Po jednání ve Vojenském historickém archivu jsme dále navštívili **Slovenský národní archiv**. Přijala nás zástupkyně ředitele a vedoucí oddělení nových fondů **PhDr. Eva Vrabcová** a **Mgr. Magurová Katarína**, která se zabývá státoobčanskou problematikou. Jak bylo konstatováno, agenda státního občanství v Národném archivu není již tak výrazná. Ze strany českých úřadů obdrží tento archiv ročně kolem 30 státoobčanských žádostí.

Nejčastěji využívanými fondy jsou sčítací operáty z let 1930, 1940 a 1950. Často odkazují též na příslušné okresní archivy, ve kterých jsou uloženy fondy ONV. Překvapivě jen zcela výjimečně doporučují šetření ve VHA v Bratislavě a VA-CR v Trnavě.

Pokud jde o fondy využívané pro státoobčanskou agendu, tak na rozdíl od nás nevyužívají fond Policejní ředitelství Bratislava, a to důvodů neexistence pomocných knih a neexistence podobné řady osobních spisů.

Ve Slovenském národném archivu, jak jsme byli informováni, neprobíhá žádná digitalizace fondů, a to z finančních důvodů.

Druhý den našeho pobytu na Slovensku jsme navštívili Vojenský archiv - centrální registraturu v Trnavě. Byli jsme přivítáni ředitelem **dr. Jozefem Petrášem**, který nám sdělil mnoho zajímavých údajů o vlastní instituci.

Vojenský archiv v Trnavě, který je jedinou institucí svého druhu na Slovensku, shromažďuje v současnosti několik miliónů kusů dokumentů, přibližně asi 33 000 bm.

Archiv je centrální registraturou rezortu ministerstva obrany a do Trnavy byl přestěhován již v roce 1967 z Hradce Králové.

V archivu jsou uloženy osobní spisy generálů, důstojníků a praporčků z Čech a Slovenska od ročníku narození 1906 až do rozdělení Československa a osobní spisy mužstva a poddůstojníků od ročníku narození 1921. Jedná se o 13 miliónů spisů. Kromě těchto osobních spisů jsou v archivu uloženy také odvodní knihy jednotlivých okresních vojenských správ podle ročníků narození.

V posledních pěti letech vyřídili zaměstnanci archivu na 50 tisíc různých výpisů, potvrzení a kopií pro nejrůznější žadatele. Centrální registratura slouží potřebám ozbrojených sil a bezpečnostních sborů Slovenské i České republiky a je zároveň servisem pro občany obou zemí, ze zahraničí a pro další úřady a organizace.

Měsíčně vyřizují cca 10 žádostí zaslaných Ministerstvem vnitra ČR, dále vyřizují požadavky pro jiné české úřady, jako je ČSSZ, VZP, notářské kanceláře a další.

Vyhotovují i duplikáty středoškolských vysvědčení příslušných vojenských škol a podklady pro odškodnění, kdy komunikují přímo s českými úřady. Vyřizují dotazy týkající se vojenských nemocnic, mzdových listů, potvrzují trvání pracovního poměru apod.

S ředitelem dr. Petrášem bylo dohodnuto, že OASSS MV může zasílat státoobčanské žádosti přímo do archivu, prostřednictvím oficiální e-mailové adresy: va-cr@mod.gov.sk. Při negativním nálezu bude odpověď zaslána opět e-mailem, v případě nalezení písemností, bude odpověď zaslána v listinné podobě poštou.

S ředitelem archivu došlo také k dohodě o zaslání statistického přehledu vyřizovaných žádostí za rok 2012 a část roku 2013, s přehledem typu dotazů, žadatelů, úspěšnosti atd.

Z obdržných informací zatím vyplynulo, že doba vyřízení žádostí se pohybuje kolem jednoho měsíce. Pokud se jedná pouze o výpis z kmenového listu, odpověď je vyřízená téměř obratem. Dr. Petráš dále upozornil, že velká část žádostí je od bývalých občanů Československé republiky židovského původu. Odpovědi jsou nejčastěji zasílány formou výpisu.

Zhodnocení a přínos cesty

Dvoudenní cesta do tří významných slovenských archivů byla velmi přínosná pro uvedený projekt TAČR. Konzultace s odbornými pracovníky archivů k problematice státního občanství z hlediska zachovaných a využívaných archivních fondů a z hlediska způsobu vyřizování samotné agendy pro jednotlivé úřady a fyzické osoby pomohly rozšířit vědomosti v této oblasti a utvrdily nás o nutnosti obracet se při řešení této agendy i na Slovensko.

Nedostatky a problémy: nevyskytly se.